

A KÖZÉPKORI EGYHÁZ

Középkor

- korai ✓
- érett
- kései

?

└ tiara

A pápa bíborosai körében

└ ruha színe, kalap

*Les Très Riches Heures du duc de
Berry-kódex
(15. sz., Musée Condé, Chantilly)*

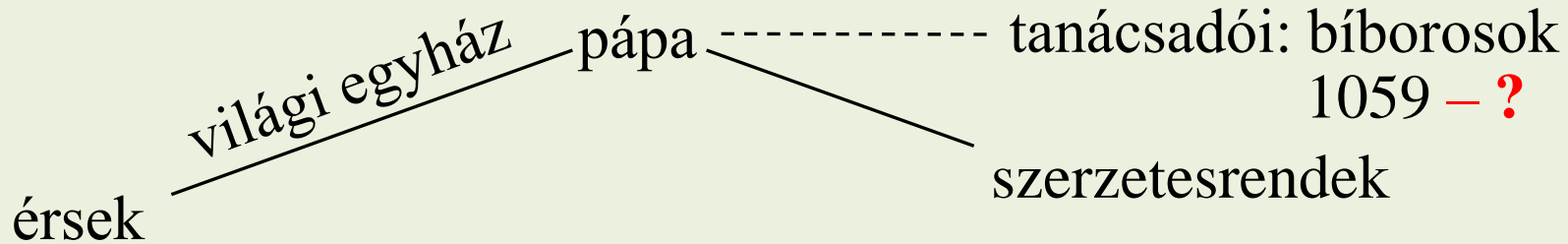
9.B

2025. ápr. 1.

A KÖZÉPKORI EGYHÁZ

1. Egyházszervezet

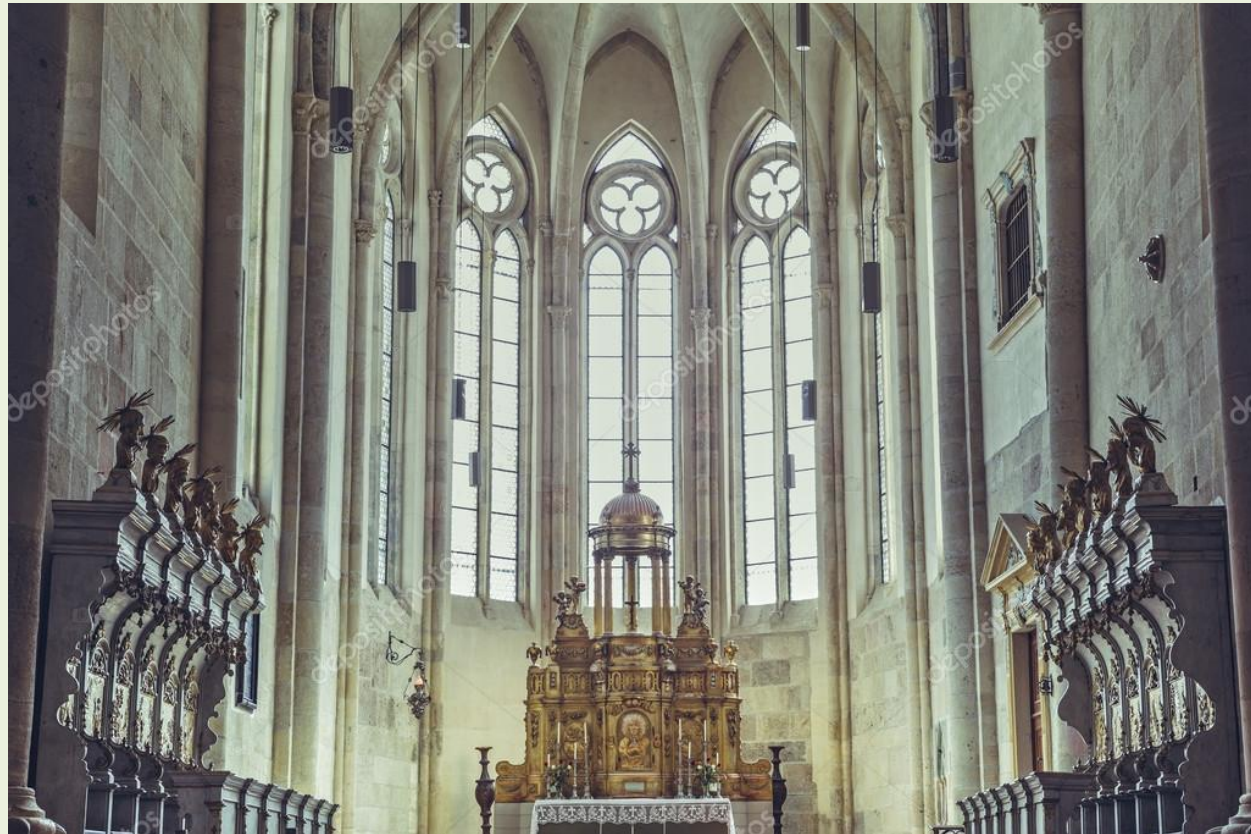
püspök – egyházm.

– káptalan

kanonok|ok

plébános

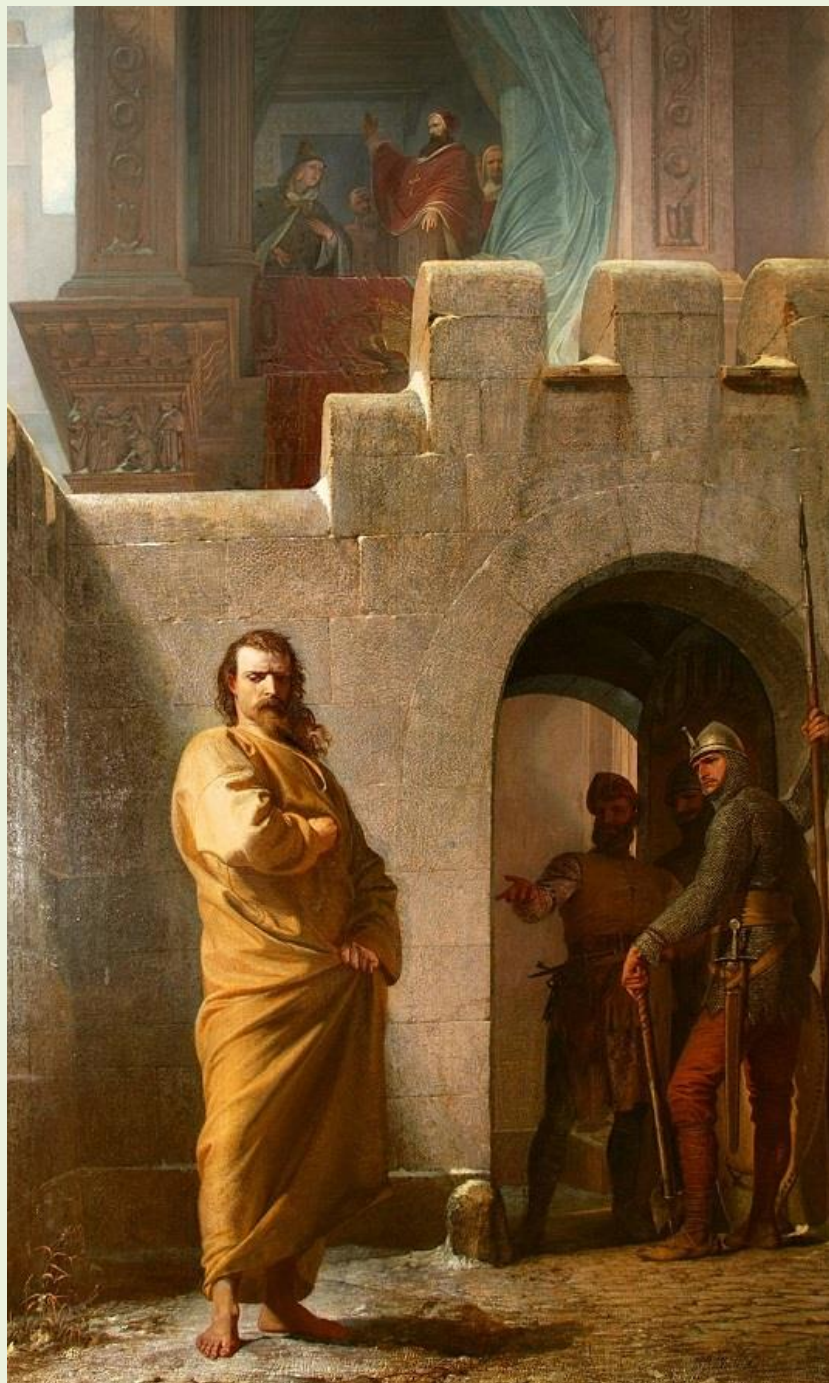
*Stallumok a
gyulafehérvári
székesegyház
szentélyében*

2. A középkori Európában az Egyház óriási befolyással bír

- hitélet irányítása, lelki joghatóság mindenki felett
- püspökségek, monostorok – óriási földtulajdonok
- a világi hatalomtól független hierarchia
- 11–13. sz.: a pápaság és a császárság küzdelme az univerzális hatalomért
→ a pápaság (átmeneti) győzelme szimbolikus esemény – ?
- IV. Henrik NR-i cs. „Canossajárása” VII. Gergely pápa előtt – !
- 14–15. sz. – ?

*Eduard Schwoiser (1826–1902):
Henrik Canossánál*

3. Szerzetesrendek

?

a) monasztikus

– bencés →

– ciszterci

- korai gótika
- szőlő, bor

?

Bélapátfalva (ciszt.)

Pannonhalma (bencés)

b) lelkipásztorkodó – premontrei

Zsámbék

c) remeterendek

– pálos – ?

13. sz.

Boldog Özséb

magyar

Salföld

Márianosztra – ?

(női börtön) ?

d) koldulórendek – ?

→ kolostor (zárda)

– ferences

Assisi Szt. Ferenc (13. sz.)

– irodalom?

– festészet?

*Assisi,
Basilica
di San
Francesco*

?

Giotto
di Bondone
(†1337)
korai reneszánsz /
trecento

– domonkosok

- **Dominigo de Guzmán**

- inkvizíció – ?

IV. lateráni zsinat,
1215

(eretnek – ?)

- Aquinói Szent Tamás
(13. sz.-i domonkos
szerzetes)

Summa theologiae

a skolasztika (– ?) kiemelkedő alakja

└ ókori bölcséleten alapuló
keresztény filozófia

fő tekintélyek:

Biblia, Arisztotelész

*Julianus barát szobra a budai
várban, az egykori domonkos
kolostor (– ?) előtt*

e) lovagrendek

eszmény: lovag és szerzetes

- 1. templomos
- 2. johannita → ma máltai
- 3. német lovagrend

...

Baltikum

→ későbbi Poroszország
egyik elődállama

keresztes hadjáratok (12–13. sz.)

↔ szeldzsuk törökök

- Eu. expanziója
- katonai szempontból végülis kudarc
- keleti luxuscikkek: selyem, görögdinnye, citrom, rizs
- arab tudomány megismerése

A keresztes államok elhelyezkedése

*Marienburg / Malbork
(egykor K-Poroszo., ma É-Lengyelo.)*

??

Krak des Chevaliers (Szíria)

4. Egyetemek

- 12–13. sz. eleje: Bologna, Padova, Párizs → Sorbonne, Oxford, Cambridge
- Közép-Eu: 14. sz. – Prága (1348), Bécs (1365), Krakko (1364)
- Mo. – ?

Pécs (1367)

Óbuda (1395)

Pozsony (1465/67)

Nagyszombat (1635) – !!! →

} csak rövid ideig állnak fenn

- universitas – ?
- önkormányzat
- 4 fakultás – ?

bölcsészeti (*septem...*) (6 év) → magister
jogi /orvosi / teológiai (+ 6 év) → doctor

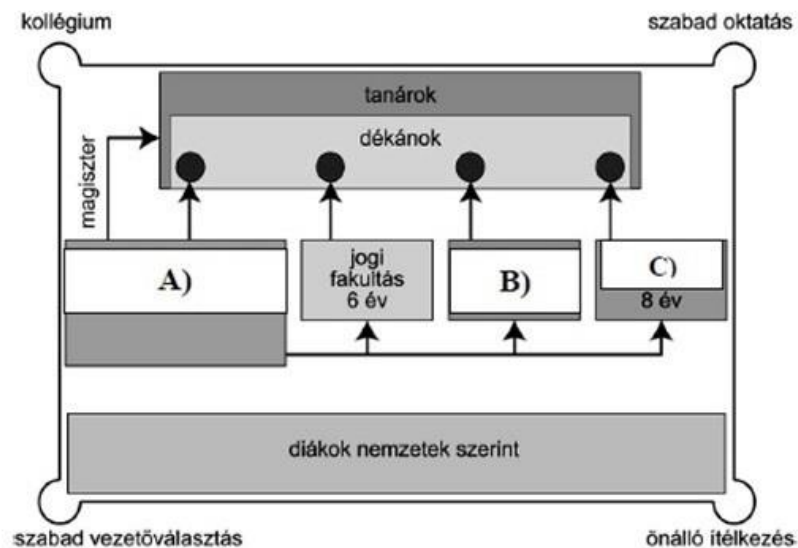
- latinul!
- egyházi intézmény! világi értelmiség: 14. sz.-tól!

21. A feladat a középkori egyetemi oktatással kapcsolatos.

Egészítse ki a forrás és ismeretei segítségével az ábrában az egyetemeken oktatott tudományterületek hiányzó nevét, majd válaszoljon a kérdésekre! (Elemenként 0,5 pont.)

„Senki se adjon elő Párizsban a tudományokról életének huszonegyedik éve előtt, és legalább hat évet hallgassa tudományát, mielőtt előadni kezdene, és vállalja, hogy legalább két évet fog előadni. [...] A teológusok helyzetét a következőképpen rendezzük: senki se adjon elő Párizsban életének harmincadik éve előtt, és mielőtt legalább nyolc évig a tárgyát nem hallgatta, és a műveket diákként alaposan át nem tanulmányozta.” (Robert Courcon pápai követ statútumából; 1215)

a) A fakultások neve:

A) B) C)

b) Az első egyetemalapítások évszázada Közép-Európában:

c) Ezen a nyelven tanulhattak a középkorban magyar diákok az egyetemen

Párizsban: Oxfordban:

3 pont

Egyetemi előadás. A kép alapján mondd el, hogyan zajlott egy egyetemi előadás! Figyeld meg az előadóterem berendezését, a professzor és a tanítványok tevékenységét, magatartását!

2. Egy oxfordi diák levele

A.-nak, tiszteletre méltó urának üdvözetét küldi B.

Bizonyára tudja méltóságod, hogy a legnagyobb buzgalommal tanulok Oxfordban, de a pénzhiány sok akadályt gördít előrehaladásom útjába. Már két hónap eltelt azóta, hogy elfogyott a pénzem, amit küldött. A lakás ugyanis drága és rengeteg kiadással jár; vendégeket kell hívni, meg kell vásárolni a szükséges dolgokat, és sok minden egyéb is van, amit most nem tudok felsorolni. Ezért alázattal esedezem atyai jóságához, hogy az isteni jószágot szem előtt tartva segítsen, hogy befejezhessem, amit sikeresen megkezdtem. Ne feledje, hogy Ceres és Bacchus nélkül béna Apollo. Ezért hát tegye lehetővé, hogy amit közbenjárására sikeresen megkezdtem, be is végezhessem.

(1220 körül)

■ Miről szól a levél? Mivel indokolja kérését a levélíró? Mit gondolsz, vajon valós okokat sorolt fel? Milyen lehetett a levelet író diák életmódja? Nézz utána, minek az istene a római hitvilágban Ceres, Bacchus és Apollo!

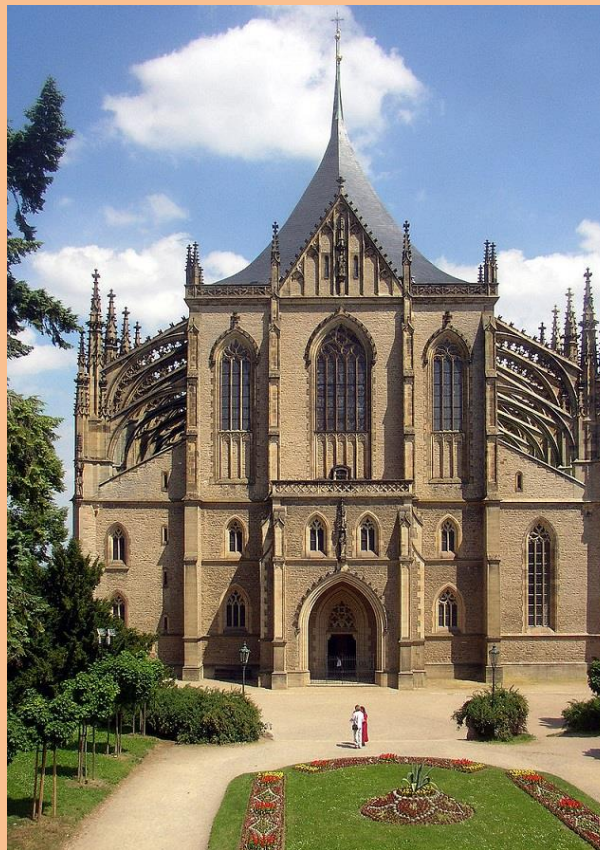
nációk a középkori egyetemeken – ?

5. A középkor jellemző építészeti stílusai – ?

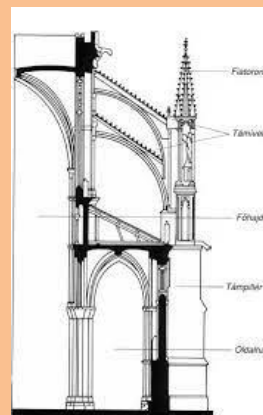

Romanika (~ 11–12. sz.) – ?

- vastag falak
- zömök tornyok
- félköríves nyílászárók, ikerablakok

*Kuttenberg
(Kutná Hora)*

Gótika (~ 13–15. sz.) – ?

- nagy ablakok
- magas, csipkézett tornyok
- támpillérek
- csúcsíves nyílászárók

romanika

~~lőrészerű ablak~~ – ? !

tölcsérbélletes ablak

*jobb bevilágítás érdekében
abszurd a feltevés,
hogy egy szakrális épület védelmi
célokkal épült volna... – ?*

Tihany, Apáti templom

balatoniremek.blogspot.hu

Reneszánsz építészet (15–16. sz.)

- arányosság, szimmetria
- erős vízszintes tagoltság (ablaksorokkal, párkányokkal, oszlopokkal)
- antik épülethozagok: timpanon, kupola
- lapos tető / pártázatos oromzat
- belső márványburkolat (Mo.: süttöi vörös mészkő)

Teréz krt. 13., Batthyány-palota (1880-as évek, tervező: Hauszmann Alajos) – neoreneszánsz